

Kormak Makarti

TAMNE VODE¹

Prvo se oglasila cviljenjem tananim i belodanim kao sam vazduh, a njegovi slabašni i sve tiši odjeci pronosili su se dupljama i udubinama, treperavo se uzdižući do visokog zvonkog zvuka nalik poslednjoj uminjujućoj noti staklenog hvatača vetra. Čuo je dah dečaka u tami pored sebe, trudeći se da diše tiho, osluškujući pomno. Ponovo se oglasila, a on je ustao i nežno dotakao dečaka po ramenu. Idemo, rekao je.

Otegnuto zvonko cviljenje odjeknu kao pucanj iz puške. Dečak ustade. Je l' ga već naterala uz drvo?, pitao je.

Ne. Tek ga je nanjušila. Onda je dodao: Al' blizu mu je, za petama. Spustila se niz strmi breg na kojem su se odmarali, kroz lavirint mladih borova preko čijeg se debelog tepiha od glatkih iglica nesigurno klizala naniže od debla do debla, sve dok se nisu obreli u jarku na dnu, u crnom razdelu u zemlji iza kojeg ništa više nije video iako je znao da se tu nalazi i polje koje se oštro obrušava ka potoku stotinak metara dalje. Uskočio je u jarak, čuo kontroljavo survavanje oburvane zemlje kad je dečak pošao za njim, izašao na drugu stranu i krenuo preko polja polutrkom dok je bujni korov pucketao, a somot na njemu se oglašavao ritmičnim zip-zip dok je trčao.

Topole kraj potoka uzdizale su se iz tame gole i blede; prešao je nisku razvaljenu ogradu od bodljikave žice, ponovo čuo glasnu škripu zarđalih spojnica na raspuklom i rascepljenom direku od kedrovine dok je dečak prelazio ogradu za njim. Tad su već bili u šumi iznad potoka i krckavo koračali po ukočenom smrznutom lišću.

Lejdin oštri poziv koji ih je obaveštavao da je našla trag i dalje im se zdesna nespokojno razlegao. Kretali su se ispod tamnog drveća, kroz šumarak mladih kedara zbijenih na jednoj čistini, tih noćnih prilika, obliha i nalik druidima u svojoj crnoj ozbiljnosti. Kad je čovek izbio na suprotnu stranu, opet u šumu, zastao je, a dečak ga je sustigao.

Gde se zaputila? Trudio se da ne zvuči zadihano.

Čovek je počutao još trenutak. Onda je rekao: Isto gde i on – neodređeno pokazujući rukom. Leđa su mu se ponovo stopila s tamom. Dečak je krenuo za njim, visoko dižući noge dok je pratio zvuk krtog lišća. Staza se spuštala ka potoku i povremeno je čuo huk vode, nabujale nakon kiše, nalik tutnjavi dalekog teretnog voza u prolazu.

¹ „Tamne vode“ jedna je od tri tek odnedavno čitaocima dostupne priče Kormaka Makartija. Sve tri priče objavio je u periodici na samom početku karijere i one su zapravo samo naznaka tema i stila koji će karakterisati Makartijevu kasniju i zrelu prozu. Druge dve priče mogu se pronaći u *Letopisu Matice srpske* (God. 194, knj. 502, sv. 3, sept. 2018, 245–255). (Prim. prev.)

Pazi panj, čovek mu doviknu. Skočio je u poslednji čas, delimično se saplevši o deblo oboreno vetrom, izgubio je ravnotežu, odbio se o mladicu, nastavio dalje pognute glave, naprežući se da vidi. Drveće se pojavi i prominu pored njih sporo i dostojanstveno pre nego što se ponovo utopi u tminu u pozadini. Sad su se penjali, dugom uzbrdicom, a kad je izašao na greben nakratko je spazio priliku pred sobom, na tren mrakom uokvirenu spram modrosivog komada neba. Ispod je nazirao korito potoka. Sišli su na nisko sedlo venca, ponovo se ispeli, ali čoveka više nije bilo. Stao je i oslušnuo. Razgovetnom glasu Lejdi pridružio se još jedan, dublji i manje navalentan. Sad je bila još bliže, išla je cikcak, približavala se. Pratio ju je kako napreduje, osluškivao između eksplozija sopstvenog daha. Onda je stala.

Nastupio je tajac: zatim je drugi pas jednom zalajao. Žbunje zašušta. Zdesna u dva navrata ču pomamno cviljenje, a onda i pljuskanje vode. Tih glas kraj njega reče: Saterao ju je u potok, dođi. Čovek krenu da se spušta niz padinu brda, a dečak za njim, do male zaravni smeštene na poslednjoj kosini ka potoku kojom je dominirala debela bukva. Nešto se spuštalo s grebena iznad njih, pa su stali. Duga senka prohuja jezdeći preko lišća prema obali potoka. Čuo se kratak nezavršen lavež i onda pljusak. Krenuli su za njom, šunjajući se niz kosinu i duž potoka gde je voda sakupila bledu opnastu svetlost zahvaljujući kojoj su videli, vođeni frenetičnim zvucima meteža i potmulim povremenim režanjem, nekom naznakom prilika koje se tu bore, a onda i novi pas koji uleće u vodu da im se pridruži. Bitka se nastavila, u još dubljoj vodi i u senci suprotne obale. Režanje prestade i čulo se samo očajničko bibanje vode.

Svetlo sinu između stabala zdesna, ugasi se, ponovo se pojavi, zatreperi, bez uporišta i jezivo u tmini. Čuli su suvo krckanje smrznutih grančica i grmlja, prigušene glasove.

Zdravo, reče glas.

Kase?

Ja sam... Jes' to ti, Marione?

Donesi to svetlo; evo ih u potoku.

Spustili su se niz padinu, četiri razglobljene noge posrtale su u snopu svetlosti dok su silazili.

Uperi svetlo, reče Sidler.

Stali su kraj njih, šireći pomešanu auru duvanskog dima iz lule i pseće dlake. Niži je lampom polako prelazio po potoku.

Gde otprilike?, rekao je.

Malo niže. Zdravo, Bile.

Zdravo, reče drugi. U odsjaju svetlosti džepne lampe dah im je bio beo kao dim, uvijao se i visio iznad njih poput prozračnog svoda. Oval snopa lampe kliznu preko mirnog poteza uz suprotnu obalu, prođe, vrati se, usredsredi se na borce uhvaćene ukoštac u ledenoj vodi, na rakunove oči nalik usijanim crvenim vršcima i njegovo natopljeno razbarušeno krzno i splasli bujni rep kojim je mlatio po površini toka. Veliki pas je oprezno kružio oko njega, gazeći po vodi teškim šapama i sa sve manje žara. Videli su da Lejdino uvo viri ispod

rakunove prednje noge, a onda joj je zadnji kraj izronio, izbivši na površinu potoka divljim zamahom repa i potom ponovo potonuvši u nemom viru.

Kas okrenu svetlo ka obali, zagradi šaku kamenja i pruži lampu onom drugom čoveku. Uperi u njega, rekao je. Hitnuo je kamen ka rakunu. Kamen napravi dug luk na svetlosti i nestade iz vida uz potmulo srkanje. Krupni pas krenu ka obali, a Lejdin rep još jednom očajnički izroni kad drugi kamen prominu kao senka, zavi i podiže vodu ispod rakunove njuške.

Rakun se oslobodi i zaputi nizvodno, grabeći vodu nošen strujom. Veliki pas, sad na drugoj obali, oglasi se žalobnim jadikovanjem, u trku, dok mu je čovek s lampom promuklim i strogim glasom dovikivao: Drž' ga, mali, drž' ga. Okrenuo se ka ljudima. Stra' ga je stena, objasnio je.

Ćuti malo, reče Sidler, uzimajući mu lampu. Lejdi je već bila tridesetak metara niže od njih. Kad ju je svetlo obasjalo, okrenula je glavu unazad i oči joj se učiniše svetlonarandžastim, dok su joj spuštene uši plutale po vodi, po kojoj je gazila s umornom i sumornom odlučnošću. Krajevi usta su joj bili izvijeni u sablastan i komičan kez kao da ne želi da guta vodu.

Ajde, mala, vikao je Sidler. Ajde, mala. I oni su se spuštali duž potoka, probijajući se kroz šiblje. Udaviće se, reče neko.

Ajde, mala, ajde...

Nije ni osetio vodu. Više ih nije čuo, nije ih bio čuo otkako se odvojio od njih negde poviše uz potok, kad je iz sve sile uleteo u tetiviku, ne osetivši ni nju, svestan jedino da mu se kači za kaput i nogavice poput ručica koje pokušavaju da ga zadrže. Onda je krenuo uz obalu, tražeći uporište stopalima i napokon posrnuvši na skliskom blatu koje ga je ukočenih nogu u parabolli katapultiralo naniže i pravo u vodu dok je mlatarao rukama, ali još nije pao, sve dok se nije gotovo zaustavio, klateći se u vodi do struka, i zakoračio u bujicu gde je potonuo poput pogođene čaplje.

Ali nije to čak ni osetio. Kad je ponovo izronio, bio je u vodi do pasa, a žitko dno potoka mu se meškolo pod nogama kao da korača po telima kolonije dole zbijenih podvodnih stvorenja. Sad je malo bolje video. Na obali nije bilo svetla, pa je pomislio: predaleko sam se spustio. Niti glasova, čuo se samo potok koji je mrmorio i proticao posvuda oko njega. Potom je ponovo ušao u vodu, sad već preko glave, i izronio, plivajući u mestu i osetivši da ga nešto tiska u grudi. Spustio je ruke i ispod vode se ukaza Lejdina glava, zagledana u njega nemo zakovrnutim očima. Uhvatio ju je za ogrlicu dok mu se dno potoka izdizalo i gubilo pod nogama, pa je sad posrtao unazad s psom koji se batrgao preko njega i počinjao da se bori, sve dok nogom nije udario u stenu, pa se uhvatio za nju i povratio ravnotežu i ponovo ustao i krenuo da se tetura ka obali vukući psa za sobom.

Prišli su noseći svetlo i Sidler ga je ugledao sklupčanog među vrbama, kako i dalje drži psa. Nije rekao ništa, samo je nestao u šumi, vrativši se nekoliko minuta docnije s naramkom granja i suvaraka.

Jedan čovek je čučao kraj njega i mazio je psa posmatrajući ga. Dobro izgleda, rekao je, je l' tako, sinko?

Nije mogao da otvori usta, pa je samo klimnuo glavom. Više mu nije bilo ni hladno, onako ukočenom.

Onaj drugi je rekao: Sinko, nasmrtni ćeš se razboleti. Ajmo kući dok se nisi smrznô ovde.

Ponovo je klimnuo glavom. Hteo je da ustane, ali mu je smetala odeća koja mu se trala o kožu kad se pokrene.

Sidler je već bio zapalio vatru, čulo se glasno pucketanje kad je suvo granje planulo, a narandžasta svetlost je zaplesala među drvećem. Video je njegovu siluetu kako se kreće unaokolo, loži vatru.

Onda se vratio. Prihvatio je drhtavo pseto jednom rukom i pokazao dečaku da krene za njim. Dođi ovamo, rekao je. I skini se.

Ustao je i ukočeno pošao za njima.

Sidler je stavio pseto pored vatre i okrenuo se ka dečaku. Daj mi taj kaput, rekao je.

Dečak se izvukao iz skorelog vunenog kaputa i dodao mu ga. Sidler ga je omotao oko mladog stabla, uhvatio oba kraja i iscedio naoko pet litara vode iz oklembesene vune. Potom ga je prebacio preko žbuna. Kad se okrenuo, dečak je i dalje stajao na istom mestu.

Skidaj se, rekao je.

Počeo je da svlači odeću, koju je čovek redom uzimao od njega, košulju, pantalone, čarape i gaće. Cedio ih je i vešao preko motke postavljene na sove ispred vatre. Kad je završio, stajao je nag, beo kao puž golač u plamenoj kupi svetlosti. Sidler je skinuo kaput i bacio ga njemu.

Obuci to, rekao je. I priđi vatri da osušiš guzicu.

Druga dva čoveka su bili iza njega u šumi; čuo ih je kako lome granje, video je proplamsaj njihovog svetla. Jedan se vratio tegleći ogroman panj koji je bacio u vatru. Uzdiže se roj varnica, razleti, nestade u dimu što se izvijao iz golih grana, vrati se, ocrtavajući crvenom linijom spori pad između tamnih stabala niz vetar.

Sedeo je na izgaženoj asuri od loze. Dugi kaput mu je padao tik ispod guzova. Sidler je još malo namestio pritku i prišao mu. Zapalio je cigaretu i stajao gledajući ga.

Nije loše, a?, rekao je.

Dečak ga je pogledao. Nije, rekao je.

Odeća je počela da isparava, nalik kakvoj ezoteričnoj raščerečenoj lovini koja se puši na ražnju.

Onda je rekao: Šta si uradio s rakunom?

Rakunom?

Da. Rakunom.

Boga mu, reče dečak, rakuna nisam ni video.

Aha, reče Sidler. Ali glas ga je odavao. Majku mu, mislio sam da si i rakuna do'vatio.

Ma mani, reče dečak. Na zubima mu se mreškao razigrani plamen.

Ona dva čoveka grejala su ruke iznad vatre, a niži se dobroćudno cerio dečaku. Pojavio se bio i drugi pas, oklevajući najednom na rubu svetlosti i njuškajući zaparenu vunu, da bi se potom provukao kraj njih nervozno ravnodušan, mlitavog psećeg držanja, do mesta gde je Lejdi mirno ležala, zagledana preko šapa u vatru. Ponjušio ju je, a ona je podigla glavu da ga osmotri tužnim crvenim očima. Stajao je tu kratko, gledajući pored nje, a onda je oprezno prešao preko nje i nečujno se stopio s crnim spletom grmlja. Drugi čovek joj je prišao i pomilovao je po glavi. Jedno uho joj je bilo izgrizeno i skoreno od krvi.

Rakun je nezgodan za goniča, rekao je. Gonič ima veliko srce. Crvenodlaki je isti takav – pokazao je ka tami koja ih je okruživala – odustaće ako postane preteško. Al' mali dobri gonič – sad se obratio psu – ima veliko srce, je l' tako, mala?

Kad je izašao iz Sidlerovog auta, odeća mu je i dalje bila mokra. Bolje beži brzo u kuću, rekao mu je. Hoće te majka naribati?

Jok, rekao je. Spava.

Dobro, rekao je Sidler. lći ćemo ponovo. Samo, drži se dalje od potoka. Ajde, moram da idem. Žena me sigurno čeka.

Važi, vidimo se. Zatvorio je vrata.

Laku noć, rekao je Sidler. Automobil je otišao, ostavivši za sobom končaste stubove dima dok mu je jedno stop-svetlo treperilo. Okrenuo se ka kući, mračnoj i starinskoj među trošnim hrastovima, i prošao mraznim dvorištem. Njegova senka se pope na prislonjeni kosi krov, obesi o granu, pa ponovo izdiže, prošarana krošnjom, i najednom stade na krov. Zatim se spustila klizeći preko strehe i nestala u crnom kvadratu prozora pod zabatom.

(S engleskog preveo Igor Cvijanović)